

İlgili Kanun / Madde
5510 S. SSGSK/34

T.C
YARGITAY
10. HUKUK DAİRESİ

Esas No. 2021/848
Karar No. 2021/10682
Tarihi: 29.09.2021

●HEM ANA BABADAN HEM EŞTEN AYLIK BAĞLANMASINA İLİŞKİN MEVZUATIN DEĞİŞMESİ

●HAK SAHİPLİĞİ

●ANA BABADAN AYLIK BAĞLANMASI İÇİN SİGORTALIYA İLİŞKİN KOŞULLARIN SİGORTALININ ÖLÜM TARİHİNDEKİ MEVZUATA GÖRE BELİRLENMESİNİN GEREKTİĞİ

●HAK SAHİPLİĞİNE İLİŞKİN KOŞULLARIN İSE HAK SAHİPLİĞİNİN KAZANILDIĞI TARİHTEKİ MEVZUATA GÖRE BELİRLENMESİNİN GEREKECEĞİ

ÖZETİ: Yaşamını yitiren sigortalının eş, çocuk, anne, babasına ölüm sigortasından aylık tahsisi yapılabilmesi için öncelikle hak sahipliği sıfatının kazanılması gerekmekte, bunun için hak sahiplerine ilişkin aylık bağlama koşullarının sağlanıp sağlanmadığına bakılmakta, başka anlatımla bu koşulları tümüyle yerine getiren kişi hak sahipliği sıfatını kazanmakta, anılan sığata sahip kişilere, sigortalıya ait tahsis şartları da gerçekleşmişse aylık bağlanabilmektedir. Şu durumda yukarıda sıralanan maddeler ve sosyal güvenlik hukuku ilkeleri dikkate alındığında yasal mevzuat ve aylık bağlama koşulları kendi içerisinde ayrıştırılmalı, sigortalıya ait şartlar sigortalının ölüm günü itibarıyla yürürlükte olan yasal mevzuat kapsamında değerlendirilmeli, hak sahiplerine ilişkin koşullar ise hak sahipliği sıfatının kazanıldığı tarihte yürürlükte olan yasal düzenlemeler çerçevesinde irdelemeye tabi tutulmalıdır.

Eldeki davada ise davacının babadan dolayı hak sahipliği sıfatı, 01/10/2008 tarihi sonrası, 25/11/2012 tarihinde kocanın ölümüyle kazanıldığından hak sahipliği sıfatının kazanıldığı tarihte yürürlükteki mevzuat gereği, özellikle 5510 sayılı Yasanın 54. maddesi kapsamında irdeleme yapılmak suretiyle davacı hakkında hak sahipliği sıfatının kazanıldığı tarihe göre uygulanması gereken yasal mevzuat irdelenerek sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir.

DAVA: Dava, davacının eşinden dolayı ölüm aylığı almakta iken; babasından dolayı kendisine bağlanan yetim aylığının Kurumca kesilmesi ve adına tahakkuk ettirilen borç işleminin iptali ile kesilen aylıkların faiziyle birlikte tahsiline, Kuruma borçlu olmadığının tespiti istemine ilişkindir.

İlk Derece Mahkemesince, hükümde belirtilen gerekçelerle davanın kısmen kabulü ile kısmen reddine dair verilen karara karşı taraf vekillerince istinaf yoluna başvurulması üzerine, Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 11. Hukuk Dairesince istinaf başvurusunun kabulü ile İlk Derece Mahkemesi kararının kaldırılarak davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir.

Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 11. Hukuk Dairesince verilen kararın, davalı Kurum vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine, temyiz isteğinin süresinde olduğu anlaşıldıktan ve Tetkik Hâkimi ... tarafından düzenlenen raporla dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra işin gereği düşünüldü ve aşağıdaki karar tespit edildi.

I-İSTEM

Davacı vekili; müvekkiline gönderilen 07/09/2017 tarihli yazı ile yersiz ödeme nedeniyle müvekkiline geriye dönük şekilde 26.742,94 TL borç çıkarıldığı belirtilerek borcun ödenmesinin talep edildiğini, müvekkiline borç çıkarılmasına dair işlemin usul ve yasaya aykırı olduğunu, işlemin iptaline karar verilmesi gerektiğini, müvekkilinin SSK sigortalısı eşinden ve Bağ-Kur sigortalısı babasından ayrı ayrı ölüm aylığı almakta iken müvekkilinin babası... 'dan bağlanan ölüm aylığının kesildiğini, ancak yeniden aylık bağlandığını, müvekkiline babasından tekrar aylık bağlandığına ve bu arada ilgili kanunlarda bir değişiklik bulunmadığına göre daha önce babasından bağlanan aylığın kesilmesinin hukuka aykırılığının aşıkâr olduğunu belirterek müvekkilinin babasından aldığı aylığın kesilmesine dair işlemin iptaline, aylığın kesildiği tarihten itibaren yeniden bağlanmasına, birikmiş aylık tutarlarından şimdilik 5.000 TL'nin her ay için ödenmesi gereken tarihlerden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte müvekkiline ödenmesine, müvekkiline borç çıkarılmasına ve 07/09/2017 tarihi itibarıyla 26.742,94 TL'nin ödenmesine dair Kırşehir Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğünün 07/09/2017 tarih ve 10772581 sayılı işleminin iptaline

ve müvekkilinin davalı Kuruma borçlu olmadığına tespitine, müvekkiline çıkarılan borcun tahsili için müvekkiline babasından yeniden bağlanan aylık ile eşinden aldığı ölüm aylıklarından yapılan kesintilerin iptaline, her iki aylıktan yapılan kesintilere ilişkin şimdilik 5.000 TL'nin kesinti tarihlerinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalı kurumdan tahsiline karar verilmesini talep etmiştir.

II- CEVAP

Davalı vekili; davanın reddine karar verilmesini talep etmiştir.

III- MAHKEME KARARI:

A-İLK DERECE MAHKEME KARARI

" Davanın kısmen kabulüne, kısmen reddine,

Davacıdan talep edilen 26.742,94 TL borç tahakkuk işleminin iptaline,

Davacının eşinden ve babasından aldığı ölüm aylıklarından dava tarihi olan 16/02/2018 tarihine kadar yapılan toplam 3.701,91 TL nin davalı Kurumdan alınarak davacıya ödenmesine, davacının diğer taleplerinin reddine, " karar verilmiştir.

İSTİNAF:

Davacı ve davalı Kurum vekilleri tarafından anılan karara yönelik istinaf kanun yoluna başvurulmuştur.

B- BAM KARARI

“1-Davalı Kurum vekilinin istinaf isteminin 6100 sayılı HK 353/1-b.1 maddesi uyarınca esastan reddine,

2-Davacı vekilinin istinaf isteminin 6100 sayılı HMK 353/1-b.2 maddesi uyarınca kabulü ile ,

3-Ankara 25. İş Mahkemesine ait 16/05/2019 gün 2018/66 Esas 2019/137 Karar sayılı kararının kaldırılmasına, yerine,

4-Davanın kısmen kabulüne,

a-Davacıdan talep edilen 26.742,94 TL borç tahakkuk işleminin iptaline,

b-Davacının kesilen yetim aylığının kesildiği tarihten itibaren yeniden bağlanması gerektiğinin tespiti ile yersiz aylık ödemesi nedeniyle davacının eşinden dolayı almış olduğu dul aylığından ve babasının ölümünden dolayı kurumca yeniden bağlanan yetim aylığından yapılan kesintilerin iptaline,

c-Davacının eşinden ve babasından aldığı ölüm aylıklarından dava tarihi olan 16/02/2018 tarihine kadar yapılan toplam 3.701,91 TL nin davalı Kurumdan alınarak kesinti tarihlerinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davacıya ödenmesine , fazlaya ilişkin alacak talebinin reddine,” karar verilmiştir.

TEMYİZ KANUN YOLUNA BAŞVURU VE NEDENLERİ:

Davalı Kurum vekili tarafından temyiz kanun yoluna başvurulmuştur.

IV- İLGİLİ HUKUK KURALLARI VE İNCELEME:

Dosya kapsamı incelendiğinde 25/11/2012 tarihinde yaşamını yitiren sigortalı eşi üzerinden 5510 sayılı Kanunun 4/1-a kapsamında kendisine ölüm aylığı bağlanan davacı hak sahibine bu kez, 24/02/1988 tarihinde vefat eden babasından

dolayı 01/12/2012 tarihinden itibaren 1479 sayılı Yasa kapsamında ölüm aylığı bağlandığı ve daha sonra Kurumun 01.10.1972-01.10.2000 tarihleri arası vefat eden sigortalıların kız çocuklarına bağlanacak aylıklarda geçimini sağlayacak başka bir geliri olmamak (brüt asgari ücretin altında geliri olmamak) şartı aradığı gerekçesiyle aylığın iptal edildiği ve davacıya yersiz aylık nedeniyle borç tahakkuk ettirildiği anlaşılmaktadır.

Davanın yasal dayanaklarından olan 2926 sayılı Kanunun “Eş ve çocuklara, ana ve babaya tahsis yapılması” başlığını taşıyan 27. maddesinin 2. fıkrasının (c) bendinde, sigortalının yaşları ne olursa olsun evli olmayan kız çocuklarına, geçimini sağlayacak başka bir geliri olmamak koşulu ile ölüm aylığı bağlanacağı belirtilmiş, daha sonra 04/10/2000 günü Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 619 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile bentteki “geçimini sağlayacak başka bir geliri olmamak” koşulu, “bu Kanun ile diğer sosyal güvenlik kanunları kapsamında çalışmama, bu kanunlar kapsamındaki çalışmalarından dolayı gelir veya aylık almama” olarak değiştirilip 2926 sayılı Kanunun “Ölüm sigortasından bağlanan aylığın kesilmesi” başlıklı 28. maddesinin 2. fıkrasına, “Ancak evliliğin son bulması ile kocasından da aylık almaya hak kazanan kız çocuklarına bu aylıklardan fazla olanı ödenir.” cümlesi eklenmiş, ancak, söz konusu KHK, Anayasa Mahkemesi’nin 08/08/2001 tarihinde yürürlüğe giren 26/10/2000 gün 61/34 sayılı kararı ile iptal edilmiştir.

Sonrasında 2926 sayılı Kanunun 27. ve 28. maddeleri, 02/08/2003 tarihinde yürürlüğe giren 4956 sayılı Kanunun 56. maddesiyle yürürlükten kaldırılmış, 4956 sayılı Kanunun aynı gün yürürlüğe giren 54. maddesiyle 2926 sayılı Kanuna ek 3. madde eklenmiş, söz konusu ek maddede, 1479 sayılı Kanunun 45. ve 46. maddelerinin 2926 sayılı Kanun hükümleri kapsamındaki sigortalılar hakkında da uygulanacağı belirtilmiş olup anılan maddelerin irdelenmesi gerekmektedir.

1479 sayılı Kanunun 45. maddesinin 2. fıkrasının (c) bendinde, sigortalının, geçimini sağlayacak başka bir geliri olmamak koşulu ile yaşları ne olursa olsun evlenmemiş kız çocuklarına aylık bağlanacağı belirtilmiş, daha sonra 04/10/2000 günü Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 619 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile bentteki “geçimini sağlayacak başka bir geliri olmamak” koşulu, “bu Kanun ile diğer sosyal güvenlik kanunları kapsamında çalışmama, bu kanunlar kapsamındaki çalışmalarından dolayı gelir veya aylık almama” olarak değiştirilip 1479 sayılı Kanunun 46. maddesinin 2. fıkrasına, “Ancak evliliğin son bulması ile kocasından da aylık almaya hak kazanan kız çocuklarına bu aylıklardan fazla olanı ödenir.” cümlesi eklenmiş, ancak, söz konusu KHK, Anayasa Mahkemesi’nin 08/08/2001 tarihinde yürürlüğe giren 26/10/2000 gün 61/34 sayılı kararı ile iptal edilmiştir.

İptale konu düzenleme daha sonra bu kez kanun koyucu tarafından 02/08/2003 tarihinde yürürlüğe giren ve anılan (c) bendini değiştiren 4956 sayılı Kanunun 23. maddesiyle benimsenerek, sigortalının evli olmayan/boşanan/dul

kalan kız çocuklarına ölüm aylığı bağlanabilmesi için “geçimini sağlayacak başka bir geliri olmamak” şartı, “bu Kanun ile diğer sosyal güvenlik kanunları kapsamında çalışmama, bu kanunlar kapsamındaki çalışmalarından dolayı gelir veya aylık almama” olarak değiştirilmiş, aynı zamanda 46. maddenin 2. fıkrasına da “Ancak evliliğin son bulması ile kocasından da aylık almaya hak kazanan kız çocuklarına bu aylıklardan fazla olanı ödenir.” cümlesi yeniden eklenmiştir.

Diğer taraftan 5510 sayılı Kanununun 01/10/2008 günü yürürlüğe giren ve “Ölüm aylığının hak sahiplerine paylaşılması” başlığını taşıyan 34. maddesinde, sigortalının evli olmayan, boşanan, dul kalan kızlarına ölüm aylığı bağlanabilmesi, bu Kanun kapsamında veya yabancı bir ülke mevzuatı kapsamında çalışmama veya kendi sigortalılığı nedeniyle gelir veya aylık bağlanmamış olma koşullarına bağlanmış, “Aylık ve gelirlerin birleşmesi” başlıklı 54. maddede ise bu Kanuna göre bağlanacak aylık ve gelirlerin birleşmesi durumunda, hem eşinden, hem de ana ve/veya babasından ölüm aylığına hak kazananlara, tercihine göre eşinden ya da ana ve/veya babasından bağlanacak aylığının bağlanacağı hüküm altına alınmıştır.

Ayrıca Kanununun 3. maddesinde, bu Kanunun uygulanmasında hak sahibinin; sigortalının veya sürekli iş göremezlik geliri ile malüllük, vazife malüllüğü veya yaşlılık aylığı almakta olanların ölümü halinde, gelir veya aylık bağlanmasına veya toptan ödeme yapılmasına hak kazanan eş, çocuk, ana ve babasını ifade ettiği belirtilmiş, “Malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortasına ilişkin bazı geçiş hükümleri” başlığını taşıyan geçici 1/2. maddesinde, 506 sayılı, 1479 sayılı, 2925 sayılı, bu Kanunla mülga 2926 sayılı Kanunlara göre bağlanan veya hak kazan(ıl)an; aylık, gelir ve diğer ödenekler ile 5454 sayılı Kanununun 1. maddesine göre ödenmekte olan ek ödemenin verilmesine devam edileceği, bu gelir ve aylıkların durum değişikliği nedeniyle artırılması, azaltılması, kesilmesi veya yeniden bağlanmasında, bu Kanunla yürürlükten kaldırılan ilgili Kanun hükümlerinin uygulanacağı bildirilmiştir.

Yaşamını yitiren sigortalının eş, çocuk, anne, babasına ölüm sigortasından aylık tahsisi yapılabilmesi için öncelikle hak sahipliği sıfatının kazanılması gerekmekte, bunun için hak sahiplerine ilişkin aylık bağlama koşullarının sağlanıp sağlanmadığına bakılmakta, başka anlatımla bu koşulları tümüyle yerine getiren kişi hak sahipliği sıfatını kazanmakta, anılan sığata sahip kişilere, sigortalıya ait tahsis şartları da gerçekleşmişse aylık bağlanabilmektedir. Şu durumda yukarıda sıralanan maddeler ve sosyal güvenlik hukuku ilkeleri dikkate alındığında yasal mevzuat ve aylık bağlama koşulları kendi içerisinde ayrıştırılmalı, sigortalıya ait şartlar sigortalının ölüm günü itibarıyla yürürlükte olan yasal mevzuat kapsamında değerlendirilmeli, hak sahiplerine ilişkin koşullar ise hak sahipliği sıfatının kazanıldığı tarihte yürürlükte olan yasal düzenlemeler çerçevesinde irdelemeye tabi tutulmalıdır.

Eldeki davada ise davacının babadan dolayı hak sahipliği sıfatı, 01/10/2008 tarihi sonrası, 25/11/2012 tarihinde kocanın ölümüyle kazanıldığından hak

sahipliği sıfatının kazanıldığı tarihte yürürlükteki mevzuat gereği, özellikle 5510 sayılı Yasanın 54. maddesi kapsamında irdeleme yapılmak suretiyle davacı hakkında hak sahipliği sıfatının kazanıldığı tarihe göre uygulanması gereken yasal mevzuat irdelenerek sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir.

O hâlde, davalı Kurum vekilinin bu yönleri amaçlayan temyiz itirazları kabul edilmeli ve Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 11. Hukuk Dairesinin davacı vekilinin istinaf başvurusunun kabulüne dair kararı bozulmalıdır.

SONUÇ: Yukarıda açıklanan nedenlerle, temyiz olunan Bölge Adliye Mahkemesi kararının 6100 sayılı HMK'nun 373/2. maddeleri uyarınca BOZULMASINA, dosyanın kararı veren Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine, 22/09/2021 gününde oy birliğiyle karar verildi.